

# Kazalo

|     |                                                                              |
|-----|------------------------------------------------------------------------------|
| 11  | Predgovor                                                                    |
| 15  | Uvod                                                                         |
| 15  | IZVORI ČAROVNIŠTVA                                                           |
| 20  | SOCIALNA PLAT - MEDSOSEDSKE TENZIJE                                          |
| 21  | ETNOLOŠKE RAZISKAVE SODOBNEGA EVROPSKEGA<br>VAŠKEGA ČAROVNIŠTVA              |
| 23  | Raziskava vaškega čarovništva v podeželskem okolju<br>vzhodne Slovenije      |
| 23  | OBMOČJE RAZISKAVE                                                            |
| 24  | POZICIJA RAZISKOVALCA                                                        |
| 26  | REPERTOARJI PRIPOVEDOVALCEV                                                  |
| 27  | POZICIJA PRIPOVEDOVALCEV                                                     |
| 35  | ČAS PRIPOVEDOVANJA                                                           |
| 37  | ČAROVNIŠTVO KOT VEČPLASTEN FENOMEN                                           |
| 41  | Socialna plast čarovništva                                                   |
| 41  | ŠKODLJIVA DEJANJA ČAROVNIC                                                   |
| 42  | <i>Zakopavanje predmetov</i>                                                 |
| 44  | Vrste zakopanih predmetov                                                    |
| 47  | Kraj zakopavanja                                                             |
| 49  | Vrste povzročene škode                                                       |
| 50  | <i>Zli govor</i>                                                             |
| 50  | Grožnja                                                                      |
| 53  | Hvaljenje                                                                    |
| 57  | <i>Zli pogled</i>                                                            |
| 65  | <i>Zli dar</i>                                                               |
| 66  | <i>Zli dotik</i>                                                             |
| 67  | <i>Magijski načini kraje mleka</i>                                           |
| 68  | Molža sosedovih krav z različnimi pripomočki                                 |
| 72  | Molža sosedovih krav v podobi živali ali s pomočjo živali                    |
| 79  | Pomoč ščurka, murna ali močerada pri delanju smetane oziroma<br>krajci mleka |
| 80  | <i>Kraja pridelka s pomočjo vleke rjuh</i>                                   |
| 85  | <i>Zaustavitev živine</i>                                                    |
| 86  | <i>Zaustavitev ljudi (paraliza, hromost)</i>                                 |
| 88  | <i>Povzročitev nevihte, toče, neurja</i>                                     |
| 92  | <i>Preprečitev pogina živine ob zakolu</i>                                   |
| 93  | SOSEDSKA ČAROVNICA                                                           |
| 93  | <i>Značilnosti sosedske čaravnice</i>                                        |
| 96  | <i>Odnos do sosed - čaravnice</i>                                            |
| 98  | <i>(Ne)upravičenost obtožb</i>                                               |
| 101 | <i>Kognitivni koncept v ozadju medsosedske obtožbe</i>                       |

|     |                                                                  |
|-----|------------------------------------------------------------------|
| 107 | VAŠKA ČAROVNICA                                                  |
| 108 | <i>Vaška čarovnica z lastnostmi sosedske čarovnice</i>           |
| 109 | <i>Kopičenje bogastva</i>                                        |
| 111 | <i>Stereotipna čarovnica</i>                                     |
| 113 | Spol                                                             |
| 114 | Izgled, starost                                                  |
| 115 | Socialni status                                                  |
| 116 | Vedenje, značajske lastnosti                                     |
| 117 | <i>Reputacija družine</i>                                        |
| 118 | Prenos znanja z učenjem                                          |
| 118 | Prenos znanja z dedovanjem                                       |
| 119 | Prenos znanja s pomočjo čarovniške knjige                        |
| 126 | Prenos moči z mrliča                                             |
| 128 | <i>Smrt in pogreb čarovnice</i>                                  |
| 130 | <i>Vaška čarovnica - zdravilka</i>                               |
| 133 | <i>Odnos do vaše čarovnice</i>                                   |
| 137 | OBRAMBA PROTI ČAROVNICAM                                         |
| 138 | <i>Preventivne obrambne metode</i>                               |
| 140 | <i>Samostojna obramba</i>                                        |
| 141 | Ravnanje z zakopanimi predmeti                                   |
| 148 | Obramba proti zlemu pogledu in hvaljenju: utapljanje urokov      |
| 155 | Obramba proti krastačam                                          |
| 161 | Obramba v primeru zaustavitve živine                             |
| 162 | <i>Obračanje po pomoč k duhovnikom</i>                           |
| 163 | <i>Obračanje po pomoč k vedeževalcem - nasprotnikom čarovnic</i> |
| 165 | Razlogi za odhod k nasprotniku čarovnic                          |
| 166 | Lokacija                                                         |
| 168 | Spol                                                             |
| 168 | Tehnike in pripomočki za vedeževanje                             |
| 169 | Postopek                                                         |
| 173 | FAZE VEDEŽEVALČEVEGA POSTOPKA                                    |
| 173 | <i>Potrđitev, da je težava posledica čarovniškega dejanja</i>    |
| 173 | <i>Identifikacija čarovnice</i>                                  |
| 179 | <i>Izničenje čara oziroma zlega predmeta</i>                     |
| 181 | <i>Vrnitev škode oziroma maščevanje čarovnici</i>                |
| 183 | Molk                                                             |
| 184 | Plačilo                                                          |
| 184 | Odnos do nasprotnikov čarovnic                                   |
| 187 | Nadnaravna plast čarovništva                                     |
| 187 | NOČNA ČAROVNICA                                                  |
| 188 | <i>Klasifikacija nočnih doživetij</i>                            |
| 188 | Perice                                                           |
| 189 | Svetlobni pojavi                                                 |
| 192 | POSLEDICE SREČANJA S SVETLOBNIMI POJAVI                          |
| 193 | <i>Opazovanja luči brez posledic za opazovalca</i>               |
| 194 | <i>Luči človeka »napadejo«</i>                                   |
| 195 | <i>Luči povzročijo blokado, izgubo poti, blodenje ...</i>        |

|     |                                                                                                |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 198 | Nevidna prisotnost coprnice, ki povzroči blokado, izgubo poti ipd.                             |
| 198 | BLOKADA POTI                                                                                   |
| 199 | DEZORIENTACIJA, BLODENJE, IZGUBA POTI                                                          |
| 201 | NENADEN PREMIK POLOŽAJA                                                                        |
| 202 | <i>Interpretacija</i>                                                                          |
| 202 | Interpretacija svetlobnih pojavov                                                              |
| 206 | Interpretacija doživetja izgube poti, blokade, blodenja ...                                    |
| 208 | <i>Paralele v evropski folklori</i>                                                            |
| 208 | Svetlobni pojavi                                                                               |
| 208 | LUČI - ČAROVNICE                                                                               |
| 210 | LUČI - DUŠE UMRLIH ALI BAJNA BITJA                                                             |
| 213 | Svetlobni pojavi, ki zavedejo ljudi na napačno pot                                             |
| 214 | LUČ, KI ZAVEDE ČLOVEKA IPD., JE ČAROVNICA                                                      |
| 215 | LUČ, KI ZAVEDE ČLOVEKA IPD., JE DUŠA UMRLEGA BAJNO BITJE                                       |
| 216 | Zavajanje na napačno pot, blokada poti ipd.                                                    |
| 216 | IZGUBO POTI POVZROČE ČAROVNICE                                                                 |
| 218 | IZGUBO POTI POVZROČE BAJNA BITJA                                                               |
| 219 | Podobnosti in razlike s podobnimi motivi v evropski folklori                                   |
| 226 | FUNKCIJE POVEDK O NOČNIH SREČANJIH S ČAROVNICAMI IN NJIHOVA VLOGA V KONSTRUKCIJI PROSTORA ČASA |
| 243 | <i>Izročilo o čarovnicah, ki ni del verovanjskega sistema</i>                                  |
| 245 | LUCIJIN STOLEC                                                                                 |
| 248 | PODKOVANA KOBILA                                                                               |
| 250 | SMUK POD GRMOM, SMUK NAD GRMOM                                                                 |
| 254 | VOZ NA STREHI                                                                                  |
| 255 | ČUDEŽNI LONČEK                                                                                 |
| 256 | ČAROVNIŠKI SABAT                                                                               |
| 259 | GOSTIJE V KLETI                                                                                |
| 263 | <i>Pomen spola - vloga žensk in moških v kontekstu čarovanja</i>                               |
| 271 | <i>Verovanja o nadnaravnih močeh duhovnikov</i>                                                |
| 281 | <i>Zaključne besede</i>                                                                        |
| 284 | POMEN ZAVEDANJA VEČPLASTNOSTI SISTEMA ČAROVNIŠTVA: MOTNJE V KOMUNIKACIJI NA TERENU             |
| 287 | PARALELE MED RAZLIČNIMI PLASTMI ČAROVNIŠTVA                                                    |
| 291 | <i>Literatura</i>                                                                              |
| 307 | <i>Indeks</i>                                                                                  |
| 311 | <i>Povzetek v angleščini / Summary</i>                                                         |

# Contents

|        |                                                                                                                |
|--------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Title: | <i>Witches Led Me Astray. Research of Village Witchcraft in Eastern Slovenia at the Turn of the Millennium</i> |
| 11     | <b>Preface</b>                                                                                                 |
| 15     | <b>Introduction</b>                                                                                            |
| 15     | ORIGINS OF WITCHCRAFT                                                                                          |
| 20     | THE SOCIAL ASPECT - TENSIONS BETWEEN NEIGHBORS                                                                 |
| 21     | ETHNOLOGICAL RESEARCH OF MODERN EUROPEAN VILLAGE WITCHCRAFT                                                    |
| 23     | <b>Research of village witchcraft in the rural area of eastern Slovenia</b>                                    |
| 23     | AREA OF RESEARCH                                                                                               |
| 24     | POSITION OF A RESEARCHER                                                                                       |
| 26     | INFORMANTS' REPERTOIRES                                                                                        |
| 27     | POSITION OF INFORMANTS                                                                                         |
| 35     | STORYTELLING MILIEUS                                                                                           |
| 37     | WITCHCRAFT AS A COMPLEX SYSTEM                                                                                 |
| 41     | <b>The social aspect of witchcraft</b>                                                                         |
| 41     | HARMFUL ACTIVITIES OF WITCHES                                                                                  |
| 42     | <i>Burial of objects</i>                                                                                       |
| 44     | Types of buried objects                                                                                        |
| 47     | Burial sites                                                                                                   |
| 49     | Types of harm caused                                                                                           |
| 50     | <i>Evil speech</i>                                                                                             |
| 50     | Threats                                                                                                        |
| 53     | Praise                                                                                                         |
| 57     | <i>Evil eye</i>                                                                                                |
| 65     | <i>Evil gift</i>                                                                                               |
| 66     | <i>Evil touch</i>                                                                                              |
| 67     | <i>Magical ways of stealing milk</i>                                                                           |
| 68     | Milking neighbors' cows with various accessories                                                               |
| 72     | Milking neighbors' cows in the guise of animals or with the help of animals                                    |
| 79     | The help of crickets, blackbeetles or salamanders in making cream or stealing milk                             |
| 80     | <i>Stealing produce by dragging sheets</i>                                                                     |
| 85     | <i>Impeding livestock</i>                                                                                      |
| 86     | <i>Hobbling people (paralysis, lameness)</i>                                                                   |
| 88     | <i>Causing storms, hail, thunderstorms</i>                                                                     |
| 92     | <i>Preventing the death of livestock during slaughter</i>                                                      |
| 93     | <b>THE NEIGHBORHOOD WITCH</b>                                                                                  |
| 93     | <i>Characteristics of neighborhood witches</i>                                                                 |
| 96     | <i>Attitude towards neighborhood witches</i>                                                                   |
| 98     | <i>(Lack of) grounds for accusations</i>                                                                       |
| 101    | <i>Cognitive concept behind accusations of witchcraft by neighbors</i>                                         |

|     |                                                                                    |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------|
| 107 | THE VILLAGE WITCH                                                                  |
| 108 | <i>Village witch with the characteristics of a neighborhood witch</i>              |
| 109 | <i>"Witching" (accumulation of wealth)</i>                                         |
| 111 | <i>The stereotypical witch</i>                                                     |
| 113 | Gender                                                                             |
| 114 | Appearance, age                                                                    |
| 115 | Social status                                                                      |
| 116 | Behavior, character                                                                |
| 117 | <i>Reputation of the family</i>                                                    |
| 118 | Learning through teaching                                                          |
| 118 | Learning through inheritance                                                       |
| 119 | Learning from magic books                                                          |
| 126 | Obtaining of power from the dead                                                   |
| 128 | <i>Death and funerals of witches</i>                                               |
| 130 | <i>The village witch as healer</i>                                                 |
| 133 | <i>Attitudes towards village witches</i>                                           |
| 137 | PROTECTION AGAINST WITCHES                                                         |
| 138 | <i>Preventive defense measures</i>                                                 |
| 140 | <i>Independent protective measures</i>                                             |
| 141 | Handling of buried objects                                                         |
| 148 | Protection against evil eye and praise: drowning of spells                         |
| 155 | Protection against toads                                                           |
| 161 | Protection in the case of hobbling of livestock                                    |
| 162 | <i>Turning to priests for help</i>                                                 |
| 163 | <i>Turning to fortune - tellers (counterwitches) for help</i>                      |
| 165 | Reasons for seeking counterwitches                                                 |
| 166 | Location                                                                           |
| 168 | Gender                                                                             |
| 168 | Fortune-telling techniques and accessories                                         |
| 169 | Procedure                                                                          |
| 173 | PHASES OF FORTUNE-TELLING PROCEDURE                                                |
| 173 | <i>Confirmation that the problem is a consequence of the activities of a witch</i> |
| 173 | <i>Identification of the witch</i>                                                 |
| 179 | <i>Destroying the spell or evil object</i>                                         |
| 181 | <i>Restitution of harm to the witch, or revenge on the witch</i>                   |
| 183 | Silence                                                                            |
| 184 | Payment                                                                            |
| 184 | Attitudes towards counterwitches                                                   |
| 187 | Supernatural aspects of witchcraft                                                 |
| 187 | NIGHT WITCH                                                                        |
| 188 | <i>Classification of nighttime occurrences</i>                                     |
| 188 | Washerwomen                                                                        |
| 189 | Light phenomena                                                                    |
| 192 | CONSEQUENCES OF ENCOUNTERING LIGHT PHENOMENA                                       |
| 193 | <i>Observing lights without consequences for the observer</i>                      |
| 194 | <i>Lights "attacking" humans</i>                                                   |
| 195 | <i>Lights causing inability to move, loss of way, wandering etc.</i>               |